

ἀκόμα, γιατί κάνει γονέος πρὸς γονέο ἕ,τι κάνανε ἐκεῖνοι; Πηγάζετε στὴ Μάρη θάλασσα, νὰ δῆτε πῶς γικτρέβουνε τοὺς χαβάδες=θέρμες, κάψες· μὲ τὰ ζεστά νερά, μὲ τὰ πουκάμισα βουτηγμένα σὲ γιαουρτί ἀνακατωμένο μὲ σκόρδα κοπανισμένα καὶ νερό, ποὺ τὰ φοροῦνε κατάσκακα στοὺς ἀρώστους καὶ τοὺς σκεπάζουνε ὕστερις γιὰ νὰ ἰδρῶσουνε. Δὲ μοιάζει ἀφτὴ ἡ γιατριά μ' ἐκεῖνα ποὺ κάνανε τοῦ φίλου μας τοῦ Ἀπελλά οἱ παπάδες τοῦ Ἀσκληπιού; Δυστυχῶς δὲν εἶμαι ἀρχαιολόγος οὔτε καθηγητής, καὶ γιατρὸ σωμαίῳ, καὶ γυρέβω τὴν ἐξήγησιν ἀπ' τοὺς εἰδικούς.

ΚΩΣΤ. ΔΑΝΑΡΑΣ

Γιατρός βραβευμένος ἀπ' τὴ Γρατρικὴ Ἀκαδημία τοῦ Παρισίου

ΣΤΟΝ ΨΥΧΑΡΗ

Μοῦ γράφεις σ' ἕνα σου βιβλίον:— «Γιὰ νᾶχης θάρρος καὶ νὰ μᾶς δίνης». Στὰ λόγια σου αὐτὰ τὰ λίγα δλάκαρη ἢ ψυχὴ σου, ἢ μεγάλη σου ψυχὴ. Στὸ μεγάλο ἀγῶνα, ποὺ τόσο παλληκαριάτικα ἔχεις ἀναλάβῃ, στὸν εὐγενικὸ τῆς καρδιᾶς σου πόθο νὰ ἰδῆς γλήγορα ξεπλωμένη στὴν Ἑλλάδα δὴλ τὴ σωτήρια ἰδέα τῆς ἀληθινῆς Ρωμαϊκῆς γλώσσας, σὴν ἰδέα, ποὺ θρόνο ψηλὸ τῆς ἔχεις στήσῃ, ὅχι, τὸ θάρρος δὲ σοῦ λείπει.

Παλληκαρία σὴν πέννα, παλληκαρία σὴν ψυχὴ.

Καὶ ἂν κωμικά φορὰ λόγια φριμακερὰ κι' ἀδιάντροπα ἀπὸ τὴν ἀγαπημένη σου Ἑλλάδα, ἀπὸ τὰ μαγεμένα τῆς Πατρίδας σου ἀκρογάλια, σοῦ στέλλουν ταπεινοὶ τῆς ψευτιᾶς δοῦλοι, κείνοι ποὺ μονάχα γιὰ τὸ δικό τους συμφέρον δουλεύουν, ἀδιαφορῶντας γιὰ ὅλα, ἀφοῦ ἀδιαφοροῦν, ἂν μὲ τὰ λόγια τους ἐκεῖνα ντροπιάζεται δλάκαρη τὸ ἔθνος, καὶ σοῦ πλημμυρίζουν μὲ πόνο καὶ ἀπογοήτευση τὴ μεγάλη σου καρδιά, γλήγορα ξεαναλαβαίνεις τὸ θάρρος, γιατί, «μεγαλοειδέτης σὺ, μονάχα σὴν ἰδέα προσέχεις καὶ κείνη μονάχα θυματίζεις, γιατί, χείμαρρος σὺ ὀρητικὸς, ξεπερνᾶς καὶ παρασέρνεις σὴν ὀρηκὴν καὶ γληγοράδα σου τὰ μικρὰ καὶ ὑποτένια μπόδια τοῦ δοξαμένου σου δρόμου.

Τ' εἶναι μπροστὰ σου τὰ ταπεινὰ θνάμια;

Ὅχι, τὸ θάρρος δὲ σοῦ λείπει, γιατί δὲ σοῦ λείπει ἡ πεποίθησις.

ποὺ σκόρπισε.

Παντοῦ ὅπου ξεπλώθηκαν οἱ βάρβαροι, κόβοντας τὰ φορέματά τους ἀπάνου στὰ κουρέλια τῆς αὐτοκρατορικῆς περφόρας, πρὸβαλαν, ἀφοῦ μιὰ φορὰ γιὰ πάντα λύθηκαν οἱ ἀρχαῖοι πολιτικοὶ δεσμοί, νέες γλώσσες, ἀσυνείδητα σύμβολα ποὺ παράσταναν νέες συνήθειες.

Ἀλλὰ καθὼς ἡ ἑλληνικὴ ἀντιστάθηκεν, οὐσιαστικά, τῆς ρωμαϊκῆς ἐπιδρομῆς, ἔτσι καὶ ἡ λατινικὴ δὲ χάθηκε δλότελα, καθὼς χάθηκα ἀλλοτε τὰ πρωτόγονα Ἴβηρικὰ καὶ Γαλατικὰ ἰδιώματα. Ἐξ ἐναντίας στερεώθηκε ὡς ἕνα εἶδος προγονικοῦ δεσμοῦ, ὅμως μεταμορφωμένη σύμφωνα μὲ τὴν κίνησιν καὶ μὲ τὴ ζωὴ τῶν νέων λαῶν, τῶν λαῶν ποὺ τραβοῦσανε μπροστὰ, ρυθμισμένοι ἀπὸ τὸ ζετύλιμά τους τὸ αὐτόνομο. Μὰ ποιὸς ὁ λόγος ὁ βαθύς καὶ ἡ ἀρχὴ μιᾶς τέτοιας τελειωτικῆς ἀλλαγῆς;

Σημεῖωσα παραπάνου τὴν ἀναμφισβήτητη συγγένεια ποὺ μᾶς δείχνουν οἱ πολιτικὲς μεταβολὲς ἐνὸς λαοῦ καὶ ἡ γλῶσσα ποὺ δημιουργεῖ. Ἡ γλῶσσα εἶναι γιὰ τὸ κοινὸ αἶσθημα τῶν ἀτόμων ποὺ ἀποτελοῦν ἕνα λαὸ ὅ,τι ἡ φωτογραφικὴ πλάκα γιὰ τὸ ἀντικείμενον ποὺ κερφώνει ἀπάνω της τὴ διαβατικὴ του παράστασις.

Ἡ γλῶσσα εἶναι ἱστορικὴ ἀσυνείδητη πράξις,

Φτόνος, μῖσος καὶ ταπεινὴ φιλοδοξία ἐσαυρῶσαν τὸ Χριστὸ μὰ δὲν ἐσοκώωσαν τὴν ἰδέα. Ἐξῆσε ἢ ἰδέα καὶ γίνηκε θρησκεία. Φτόνος, ἀτομικὸ συμφέρον, ταπεινὴ φιλοδοξία καὶ ἀμάθεια μὲ οὐκοφαντικὲς ζητοῦν νὰ πνίζον τὴ γλῶσσα τοῦ λαοῦ.

Καὶ ἡ ἀλήθεια εἶναι ἀθάνατη καὶ ζῆ σὺ τὸ ξέρεις καλύτερα ἀπ' ὅλους μας, κι' ὅσο ζητοῦν νὰ τὴν κρύβουν, ἢ νὰ τὴν μασκαρέβουν ἐκεῖνοι, ποὺ τὴ φοβοῦνται, δὲ θ' ἀρρήσῃ νὰ δεῖξῃ σὶὸν κόσμον ὅλο ελοφάνερα τὴν ὁμορφὴν καὶ μαγεμένη της ὄψη, καὶ κατατρεγμένη σήμερα μὰ αἰθρο Βασίλισσα, θὰ θρονιαστῆ στὸ λογισμό καὶ σὶς καρδιὰς τοῦ κόσμου διου.

Θρησκεία κ' ἡ γλῶσσα μας, δεύτερη θρησκεία!

Ὅχι, τὸ θάρρος δὲ μᾶς λείπει, μᾶς λείπει ἢ ἔνωση, κ' ἡ θρησκεία μας ἐκεῖνη πρέπει νὰ μᾶς ἐνώσῃ.

Σὺ, μᾶς τόπες, μὰ δάσκαλός μας σὺ, σὺ ἐνωσέ μας.

Τὸ θάρρος δὲ σοῦ λείπει.

Κέρκυρα 21)3)05.

ΕΙΡΗΝΗ Α. ΔΕΝΤΡΙΝΟΥ

ΤΡΑΓΟΥΔΙ ΣΤΗΝ ΑΝΟΙΞΗ

Ἄχ! Πές το σὺ. Πές το ἀθῶο πλᾶσμα χαριτωμένο, ἐσὺ ἄκακο παιδί, γλυκόλαλο, ποὺ στέκεσαι δειλὸ καὶ τρέμεις. Δὲ βλέπεις πόση μαγεία κκι δόξα σὲ τριγυρίζε; Δὲ βλέπεις πέρα τὸν κάμπο ποὺ δροσοπρασινίζει μαλακὸς, τρυφερός καὶ μυρωδάτος σὺν τὸν κόρφο σου; Γιὰ κοίταζε κι' αὐτὰ τᾶγρο-λούλουδα ποὺ σὲ χαιρετοῦνε καὶ σὲ καλημερίζουν κόκκινα, ἀγνὰ καὶ δροσερὰ, σὺν τὸ ροδαλὸ τὸ εὐωδιασμένο χειλάκι σου. Πῶς! ἡ ψυχὴ σου νέκρωσε στὰ φιλιὰ τῆς ἀγάπης, τῆς παντοτινῆς καὶ παρθενικῆς ἀγάπης; Γιὰτί δὲν αἰσθάνεσαι καὶ σὺ τ' ὠραιότερο τραγοῦδι τοῦ κόσμου; Τάχα δὲ βλέπεις τὴν νεκρανάστασι τῆς φύσης, ποὺ τὰ πάντα στεφανώνει μὲ ζωὴ, δύναμη, εὐωδιά, χρώματα καὶ πρασινάδα; Παντοτεινὰ λοιπὸν τὸ θάνατο θὰ θυμᾶσαι; Παντοτεινὰ ὁ νοῦς σου θὰ τρέχη στὰ σκοτεινὰ καὶ βαθιά ὄνειρα τῆς λησμονησιᾶς;

Πές το, ἄχ πές το, σὺ ἀθῶο πλᾶσμα κι' ἄς μὴ τρέμη στὸ νοῦ σου ὁ φόβος τοῦ χωρισμοῦ καὶ τῆς λησμονησιᾶς. Ὅλα τώρα σ' ἀγαποῦνε καὶ ὅλα σοῦ γελοῦνε. Ὅλα θέλουνε κάτι νὰ σοῦ ποῦν, κάτι νὰ

σοῦ χάρισουν καὶ σὺ τρέμεις. Μὴν εἶσαι δειλὴ, γιατί ὁ ψεύτης ἔρωτας δὲ σοῦ χαμογελεῖ, οὔτε ἡ ὄχιὰ σοῦ χαρίζει τριαντάφυλλα. Ἐἶναι ἡ παρθενικὴ φύσις ποὺ τώρα νεκραναστεμένη σοῦ μιλεῖ καὶ σοῦ δίνει γιὰ χάρισμα τὸ γλυκόπνοο φιλὸ τῆς ἀγάπης. Ἔλα γιὰ νὰ στολίσῃ τὸ κορμί σου μὲ κάθε χρῶμα κ' εὐωδιά, μὲ κάθε λογῆς τριαντάφυλλο καὶ κρίνο. Θέλει ὅλα τὰ λούλουδα τῆς ἀνοιξῆς νὰ τὰ σκορπίσῃ στὸ δρόμο τῆς ζωῆς σου ποὺ μ' ἀνοιγμένα φύλλα σοῦ γελοῦνε καὶ σοῦ φάλλουν τὴν ἀγάπην. Θέλουν νὰ σοῦ δώσουν ἕνα φιλὸ οὐράνιο καὶ μυστικὸ ποὺ μ' αὐτὸ ν' ἀγγιζοῦν τὴ ψυχὴ σου, τὸ λούλουδο τῆς ὁμορφίης σου. Ἄκακο παιδί, τί στέκεσαι δειλὸ καὶ τρέμεις; Δὲν ἀκούς τίς μελωδίες ποὺ φτιάχνουν τὰ πουλιὰ στὰ ἰσκιωμένα καὶ δροσερὰ δαση γιὰ τὸ φιλὸ καὶ γιὰ τὸν ἔρωτα τῆς ἀγάπης; Δὲν τὰ βλέπεις πῶς πάνε καὶ χάνονται σὺν τὰ νιάτα καὶ τὴ ζωὴ;—

Ἄνοιξε Ἐκεῖνη τὰ ἰκροαστικά της τὰ μάτια τὰ ὑπέρλαμπρα, σήκωσε τὰ ροῦδια της τὰ μαλακὰ καὶ μὲ κοίταξε. Τὰ ξανθόμαλλὰ της ἔπλεχαν σὰφ' ἀχιτίδες στοὺς ὤμους της, καὶ τὸ πρόσωπό της τὸ μαγικὸ ἔρεγγε ζωῆς ἀχιτίδα. Ἔσμιζε τὰ ροδαλὰ χειλάκια της τ' ὠραῖο πλᾶσμα καὶ μὲ φίλησε. Μ' ἐφίλησε γλυκὰ, ἀθῶα, παρθενικὰ.

Ἐλαμψε κ' ἐγέλασε ὅλη ἡ φύσις, στὰ φιλιὰ τῆς ἀγάπης, ποὺ μοῦ χάρισε Ἐκεῖνη.

Κέρκυρα

ΗΛΙΑΣ ΣΤΑΥΡΟΣ

ΤΑ «ΓΡΑΜΜΑΤΑ» ΤΟΥ ΠΑΛΑΜΑ

Στὸ τελευταῖο τεῦχος τοῦ περιοδικοῦ τοῦ κ. Κρουμπάχερ δημοσιεύτηκε τιμητικώτατο σημεῖωμα γιὰ τὰ «Γράμματα» τοῦ Παλαμά γραμμμένο ἀπὸ τὸν ἴδιο τὸν κ. Κρουμπάχερ. Στὸ σημεῖωμα αὐτὸ τὰ «Γράμματα» κρίνονται ὡς «ἕνα λαμπρὸ βιβλίον ποὺ ἀσχολεῖται μὲ τὴν εἰσαγωγὴν καὶ μὲ μερικὰ φιλολογικιστορικά του μὲ τὸ γλωσσικὸ μας ζήτημα καὶ συντελεῖ σὴν πρακτικὴν τὴ λύσην του γιὰτ' εἶναι γραμμμένο στὴ δημοτικὴ γλῶσσα». Ὁ σοφὸς Βυζαντινολόγος δηλώνει πῶς πιὰ δὲ θάπαντήσῃ σὲ καμιά ἐπίθεσις κ' ἐπίκρισις ἐγκντίον του— ἀπὸ τοὺς καμαρωμένους πατριώτες μας δά!—ποὺ πληθαίνουν, λείε, σὺν τὰ κουνέλια !..

καὶ οἱ ἴχοι ποὺ τὴν ἀποτελοῦνε συμβολίζον, ὅλα μαζί, κάποιο χαραχτήρα.

Ἀπὸ τὴ σύγκρουσι τῶν αἰσθημάτων βαθειὰς ἀλλαγῆς παίρνουν ἢ ἐνέργεια τῆς ζωῆς καὶ τὰ κληρονομικὰ μας ψυχόρμητα, καὶ ἐπηρεάζονται δυνατὰ καὶ ἀθελά μας οἱ ἰκροαστικοὶ τρόποι μας, ἐπομένως καὶ ἡ γλῶσσα, καὶ στὸν τονισμό καὶ στὸν ὀργανισμό τῶν ὀνομάτων.

Ὁ ἄνθρωπος, ἄντρας ἢ γυναίκα, δὲν εἶναι ὁ ἴδιος, ὕστερ' ἀπὸ ἕνα πάθημα, ὅπως εἶτανε καὶ πρὶν χύση δάκρυα. Πῶς μὴ πορεῖ ἕνας λαός, ἀφοῦ σκλαβωθῆ, νὰ ξαναγίνῃ καθὼς εἶτανε προτοῦ σκλαβωθῆ; Καὶ τί ξεπεσομός εἶναι νὰ ζῆ κανεὶς τὴ δική του τὴ ζωὴ;

Κάθε γλωσσικὴ μεταμόρφωσις ἀρχίζει λοιπὸν ἀπὸ φθογγολογικὲς ποικιλίες ποὺ τίς φέρνει ἢ διαφορετικὴ ζωὴ τοῦ ἴδιου τοῦ λαοῦ.

Κ' ἔτσι ἡ σημερινὴ ἑλληνικὴ γλῶσσα, δημοτικὴ ἢ καθαρεύουσα, εἶναι καθὼς καὶ οἱ νεολατινικὲς γλώσσες, μιὰ γλῶσσα καινούρια· γιατί, μὲ ὅλο τους τὸ ὀρθογραφικὸ σύστημα, οἱ λέξεις, κἢ αὐτὲς ποὺ παίρνονται σήμερα ἀνάλλαγα ἀπὸ τὴν ἀρχαία, ἔχουνε χάσῃ τὴν παλιά τους προφορὰ.

Πολὺ σωστά ὁ κ. Pernot τὰ εἶπε αὐτὰ στὸν πρόλογο τῆς «Νεοελληνικῆς γραμματικῆς» του· ὁ

ποιος τόνε διαβάσῃ, ἔχει τὸ κλειδί τῆς νέας ἑλληνικῆς γλώσσας μὲ τοὺς σχηματισμούς της καὶ μὲ τίς συνήθειες της.

Μέσα σὴν ἀπλή αὐτὴ ἐπιθεώρησις ἡ ρωμαϊκὴ γλῶσσα φαίνεται, ἀγνάντια στὶς προσπάθειες τῶν καθαρολόγων, ἢ μόνη λογικὴ γλῶσσα, δηλονότι ἢ μόνη ἰκανὴ νὰ ταιριάζῃ μέσα της ἀρμονικὰ τοὺς τωρινούς ἴχους. Μ' αὐτὸ δὲν θέλουμε νὰ ποῦμε πῶς δὲν ἔχουν ἀξία καὶ μερικοὶ ἀπ' ὄσους γράφουνε σὴν καθαρεύουσα· κάθε ἄλλο· ὁ λόγος μας ἐδῶ γιὰ τὴ γραμματικὴ μόνον.

Ὅμως ἡ καθαρεύουσα, θέλοντας σώνει καὶ καλὰ νὰ φυλάξῃ κάποια συμπλέγματα συμφάνων ποὺ χάθηκα ἢ ἀλλάξανε, κοπιάζει μάταια, καὶ κοπανίζει στὸν ἀέρα· γιατί ἡ ἀρχαία γλῶσσα δὲν μπορεῖ νὰ ἀποκατασταθῆ τελειωτικὰ, παρὰ μονάχ' ἂν ἀνασταίνονταν στὸ στόμα τοῦ λαοῦ ὅχι οἱ λέξεις μοναχὰ, μὰ καὶ οἱ ὀρθογῶι ποὺ τίς ἀποτελοῦν.

Μὰ ὅσο κι' ἂν δὲν θέλουν νὰ τὸ παραδεχτοῦνε μερικοὶ κομπογιαννίτες τῆς γλωσσολογίας, εἶναι σήμερα ἀποδειγμένο μὲ τὸ παραπάνου γιὰ ὅλους πῶς μῆτε τὸ δ, μῆτε τὸ β, μῆτε τὸ γ, μῆτε τὸ η, μῆτε τὸ εἰ, μῆτε τὸ οἰ, λ.χ. δὲν προφέρονται σήμερα, καθὼς τὰ προφέραν ἐδῶ καὶ δυὸ χιλιάδες χρόνια.

Λίγο λίγο, ὕστερ' ἀπὸ τὸν ἔρχομό τοῦ χριστιαν-